ਟੀ.ਪੀ. ਗੋਪਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ

(2017 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 187-188)

ਦਸੰਬਰ 08, 2022

[ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਥਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ: ਅਨੁਚਛੇਦ 20(2) – ਦੋਹਰੀ ਜੋਖਮ ਖਿਲਾਫ ਸੁਰੱਖਿਆ – ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ – ਧਾਰਾ 300 – 'ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ' ਦਾ ਮਤਲਬ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 31.05.1991 ਤੋਂ 31.05.1994 ਤੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ – ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਵਜੋਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਕਮ ਦੀ ਗਬਨ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਪ-ਖਜਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਨਾ ਕਰਵਾ ਕੇ – ਦੋਸ਼ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ 27.04.1992 ਤੋਂ 25.08.1992 ਅਤੇ 01.03.1993 ਤੋਂ 12.04.1994 ਤੱਕ ਸਬੰਧਤ ਸੀ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਰ/ਵ 13(1)(ਸੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 409 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਧਾਰਾ 300 ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਅਨੁਚਛੇਦ 20(2) ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ – ਪਹਿਲਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਆਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੈਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੁੱਕਸ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ – ਦੂਜਾ, ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਦੂਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤੱਥ ਸੈੱਟ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਤੀਜਾ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ, ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤੱਥ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ – 'ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹਾਂਗ ਅਪਰਾਧ ਹਨ – ਦੋਹਰੀ ਜੋਖਮ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਅਨੁਚਛੇਦ 20 ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਹੋਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹਾਂਗ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਫੀਚਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ – ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ 27.04.1992 ਤੋਂ 25.08.1992 ਅਤੇ 01.03.1993 ਤੋਂ 12.04.1994 ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 28.02.1994 ਤੋਂ 02.04.1994, 15.12.1992 ਤੋਂ 31.03.1993 ਅਤੇ 05.03.1994 ਤੋਂ 08.03.1994 ਹੈ – ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਅਤੇ

ਇਹੀ ਸਮਾਂ ਦੀ ਗਬਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ – ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਉਹੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ – ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਆਡਿਟ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ 1990 ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਬਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਸੀ – ਚੂੰਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1999 ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਦੀ ਰੋਕ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ – ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 – ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860.

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973: ਧਾਰਾ 300(2) – ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਜਨ – ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ – ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ – ਫੈਸਲਾ: ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ – ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ – ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਪਿਛਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973: ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਅਤੇ ਦੁਗਣੀ ਸਜ਼ਾ – ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤਰ – ਦੁਗਣੀ ਸਜ਼ਾ ਤਦ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ਨਾਮੇ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ਨਾਮੇ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ – ਇਹ ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੂਜੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਤੋਂ – ਇਹ ਲਈ ਦੋਹਰੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਉਹੀ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਕਿ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੂਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਲੇਖ 21 – ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – ਦਾਇਰਾ – ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ – ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਵੀ ਲੇਖ 21 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ – ਇੱਕੋ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਭਿਯੋਜਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯਾ ਤਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ – ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ।

ਸਿਧਾਂਤ/ਉਸੂਲ: ਦੋਹਰੀ ਜੋਖਮ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ – ਇਸ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਮੈਕਸਿਮ ਨੇ ਦੋਨਰ ਬੀ ਵਿਸ ਵੇਕਸਿਟ, ਸੀ ਕੌਂਟੈਸਟ ਕੁਰਿਆਏ ਕੁਓਡ ਸਿਟ ਪ੍ਰੋ ਉਨਾ ਅਤੇ ਇਆਦਮ ਕਾਰਨ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਮੈਕਸਿਮ ਨੇਮੋ ਦਿਬਰ ਵਿਸ ਵੇਕਸਾਰੀ, ਸੀ ਕੋਸਟਸ ਕੁਰਿਆਏ ਕੁਓਡ ਸਿਟ ਪ੍ਰੋ ਉਨਾ ਅਤੇ ਇਆਦਮ ਕਾਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੋ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ: (i) ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਤੱਥ 'ਤੇ, (ii) ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ (iii) ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਲਾਗੂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 231]495-ਬੀ-ਡੀ]

2. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(2) ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ, ਅੰਤਰਰੋਫੋਇਸ ਕਨਵਿਕਟ ਦੀ ਗੁਹਾਰ, ਮਤਲਬ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਦੋਹਰੀ ਜੋਖਮ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਹੇ ਗਏ ਸੰਕਲਪ ਧਾਰਾ 20(2) ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਲਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਮਾਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਸਕੇ। ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਹੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਾਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੋਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 216]495-ਸੀ-ਐਚ; 496-ਏ-ਬੀ]

3. ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਆਂਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਕਹੀ ਗਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੈਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਨੁੱਕਸ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦੂਜੇ, ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੂਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤੱਥ ਸੈੱਟ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤੀਜੇ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ, ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤੱਥ ਸੈੱਟ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮਾਤਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਜਿਹੀ ਬਰੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੁਗਣੀ ਜੋਖਮ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

4. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 20 'ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ 'ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ

ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। 'ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਾਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਤੱਤ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 20 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖ 20 ਦੀ ਮੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸੇ ਅਤੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ।

5. ਦੁਗਣੀ ਜੋਖਮ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 21 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਗਣੀ ਜੋਖਮ ਖਿਲਾਫ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 21 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਸੇ ਤੱਥ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤੀ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੁਗਣੀ ਜੋਖਮ ਅਕਸਰ ਦੁਗਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਭੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਦੁਗਣੀ ਸਜ਼ਾ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ, ਦੁਗਣੀ ਜੋਖਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਦੂਜੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਜ਼ਰੂਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੁਗਣੀ ਜੋਖਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ, ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੂਜੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਸੁਰੱਖਿਆ। [ਪੈਰਾ 29 ਅਤੇ 30]

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 409 ਅਤੇ 477ਏ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਉਸੇ ਸੈੱਟ ਆਫ ਫੈਕਟਸ ਅਤੇ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਜਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ/ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲਈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹਾਂਤਰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲਾ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋਸ਼ ਗਬਨ ਦੀ ਇੱਕੋ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਲਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਪਦ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 37]

7. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਬਨ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ 27.04.1992 ਤੋਂ 25.08.1992 ਅਤੇ 01.03.1993 ਤੋਂ 12.04.1994 ਦੀ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਲਈ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾਂ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, 28.03.1994 ਤੋਂ 02.04.1994, 15.12.1992 ਤੋਂ 31.03.1993 ਅਤੇ 05.03.1994 ਤੋਂ 08.03.1994 ਅਨੁਸਾਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸੈੱਟ ਆਫ ਫੈਕਟਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਹਨ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਲਈ, ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਕੈਪੈਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਨਕਲੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਬੁੱਕ

ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਗਬਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਿ ਆਡਿਟ ਰਕਮ ਦੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਗਬਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ 17.08.1999 ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਆਡਿਟ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 17.08.1999 ਨੂੰ ਗਬਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।[ਪੈਰਾ 38]

8. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼/ਅਪਰਾਧ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼/ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 300(2) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਾਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬਹਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਪਿਛਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 39]

ਐਸ.ਏ. ਵੇਂਕਟਰਾਮਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਐਸ.ਸੀ. 375 : [1954] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1150; ਮਕਬੂਲ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਦੇ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953 ਐਸ.ਸੀ. 325 : [1953] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 730; ਮਨਕੇਲਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ 1978 ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 597 : [1978] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 621; ਵਿਜਯਕਲਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਬਸੁਦੇਵਮ (1994) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 558; ਠਾਕੁਰ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1966 ਐਸ.ਸੀ. 911 : [1966] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 740; ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) ਬਨਾਮ ਨਵਜੋਤ ਸੰਧੂ (2005) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 600 : [2005] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 79 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

(1994) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 656 ਪੈਰਾ 23 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1966] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 740 ਪੈਰਾ 25 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1954] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1150 ਪੈਰਾ 26 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1953] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 730 ਪੈਰਾ 26 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2005] 2 ਸਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 79 ਪੈਰਾ 28 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1978] 2 ਐਸਸੀਆਰ 621 ਪੈਰਾ 29 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 187-188 ਦੇ 2017।

ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 13.06.2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਇਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿ. ਏ. ਨੰਬਰ 947 ਅਤੇ 948 ਦੇ 2009।

ਅਡੌਲਫ ਮੈਥਿਊ, ਸੰਜੇ ਜੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸੀ.ਕੇ. ਸਾਸੀ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਸੀਹ ਵੀ.ਟੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਨਾ ਕੇ. ਪੌਲੋਸ, ਐਡਵ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾਗਰਥਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਨਾਗਰਥਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਇਹ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲਾਂ ਕੇਰਲ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿੱਚ 13.06.2016 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਜ਼ੀਕੋਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 24 ਅਤੇ 25 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ 27.04.2009 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਇੱਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

2. ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੈਂਕ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

3. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 27.04.2009 ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੋਨੋਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ('ਐਕਟ', ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ('ਆਈਪੀਸੀ' ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

4. ਇੱਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 30.01.2017 ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ।

ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ:

5. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਤੋ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 24 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਪੇਰਾਂਬਰਾ

ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ 31.05.1991 ਤੋਂ 31.05.1994 ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਟੀ.ਪੀ. ਗੋਪਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ।

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ. 20,035/- ਦੀ ਗਬਨ, 27.04.1992 ਤੋਂ 25.08.1992 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਸਬ-ਟ੍ਰੈਜ਼ਰੀ, ਪੇਮਬਰਾ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਨਾ ਕਰਵਾ ਕੇ। ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਰੁ. 17,449/- ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ 28.05.1992 ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਮਬਰਾ ਵਿੱਚ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 5510 ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਨ; ਰੁ. 2,098/- ਜੋ ਕਿ 28.05.1992 ਨੂੰ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 1049 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਧ-ਭਰੇ ਅੰਨਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਨ; ਅਤੇ ਰੁ. 488/- ਜੋ ਕਿ 24.08.1992 ਅਤੇ 25.08.1992 ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਮਬਰਾ ਤੋਂ ਕਟਾਈ ਗਏ 104 ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ।

6. ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 25 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਮਬਰਾ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ 31.05.1991 ਤੋਂ 31.05.1994 ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਸੀਅਤ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ. 58,671/- ਦੀ ਗਬਨ ਕੀਤੀ, 01.03.1993 ਤੋਂ 12.04.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਮਬਰਾ ਤੋਂ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 11,109 ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਹੈ; ਰੁ. 12,290/- ਜੋ ਕਿ 6,046 ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਹੈ; ਰੁ.11,844/- ਜੋ ਕਿ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਮਬਰਾ ਤੋਂ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 3,883 ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੈ; ਰੁ.654/- ਜੋ ਕਿ 13.02.1992, 07.04.1993, 17.03.1994 ਅਤੇ 12.04.1994 ਨੂੰ ਕਟਾਈ ਗਏ 160 ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 409 ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਹਨ।

7. ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਕੇਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 12 ਦੇ 1999, ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 13 ਦੇ 1999 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 14 ਦੇ 1999 ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਈ 1994 ਵਿੱਚ, ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਮਬਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਚਾਨਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਟੀਮ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਨਿਰੀਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 05.02.1996 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਤੇ ਐਂਟੀ-ਕਰਪਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਤਿੰਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਮਾ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 12 ਦੇ 1999 (28.03.1994 ਤੋਂ 02.04.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ); ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 13 ਦੇ 1999 (15.12.1992 ਤੋਂ 31.03.1993 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ) ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 14 ਦੇ 1999 (05.03.1994 ਤੋਂ 08.03.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ) ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 409 ਅਤੇ 477ਏ ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਲੇਖਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਦੀ, 31.05.1991 ਤੋਂ 31.05.1994

ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ, ਆਡਿਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ। ਉਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਦੋ ਕੇਸ, ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 03.12.2001 ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਆਡਿਟ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋ ਕੇਸ, ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 24/2003 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 25/2003, ਇੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਗਏ।

8. 30.06.2007 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 'ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ' ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਐੱਮ.ਪੀ ਨੰਬਰ 1019 ਦੇ 2008 ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਨੋਂ ਮਾਮਲੇ ਇਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਗਏ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਕੁੱਲ 13 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1973 ('ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ', ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਅਤੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

9. ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਕਿ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨਸਥਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਰਕਮ ਗਬਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਣੇ:

10.ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿਨਾਂਕ 27.04.2009 ਨੂੰ, ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 13(1)(ਸੀ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 27.04.1992 ਤੋਂ 25.08.1992 ਅਤੇ 01.03.1993 ਤੋਂ 12.04.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ, ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ, ਜੋ ਕਿ ਰੁਪਏ 78,706/- ਸੀ, ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਬਨ ਕੀਤਾ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਰਣੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

i. ਕਿ ਇਹ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਐਕਸਟ. ਪੀ 22) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਅਫਸਰ ਸੀ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਰਾਂਬਰਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ii. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ (ਐਕਸ.ਪੀ2), ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਚਾਰਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਨਕਲ (ਐਕਸ.ਪੀ3) ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਾਲੀ ਫਾਇਲ (ਐਕਸ.ਪੀ4) ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 31.05.1991 ਤੋਂ 31.05.1994 ਤੱਕ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ

ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦੇ।

iii. ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

iv. ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਲਾਮੀ ਦੇ ਦਿਨ ਹੀ ਨਿਲਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਲਈ ਸਫਲ ਬੋਲੀਦਾਤਾ ਨੂੰ ਰਸੀਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਰਾਸ਼ੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮੀ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। 28.05.1993 ਨੂੰ, 5510 ਨਾਰੀਅਲ ਕੱਟੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਿਲਾਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਨਿਲਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਰੁਪਏ 17,449 ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਨਿਲਾਮੀ ਖਰੀਦਦਾਰ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ।

v. ਉਸੇ ਦਿਨ ਨਿਲਾਮ ਕੀਤੇ ਗਏ 1049 ਕਿਲੋ ਅਧ-ਭਰੇ ਅੰਨ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਰਾਸ਼ੀ ਰੁਪਏ 2,098/- ਅਤੇ 24.08.1992 ਅਤੇ 25.08.1992 ਨੂੰ ਕੱਟੇ ਗਏ 104 ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ 48,890/- ਵੀ ਸਬ-ਟ੍ਰੈਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਲਈ ਗਬਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੁਪਏ 58,671/- ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 01.03.1993 ਤੋਂ 12.04.1994 ਤੱਕ ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਦੇ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਕੱਟੇ ਗਏ ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਗਬਨ ਕੀਤੀ।

vi. ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ 27.04.1992 ਤੋਂ 25.08.1992 ਅਤੇ 01.03.1993 ਤੋਂ 12.04.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੁਝ ਰਾਸ਼ੀ ਕੋਝੀਕੋਡ; ਕੇਰਲਾ ਸਟੇਟ ਕੋਇਰ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਕੋਝੀਕੋਡ, ਨੂੰ ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਦੇ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਅਤੇ ਜਾਲੀ ਬਣਾ ਕੇ ਗਬਨ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੇਰਲਾ ਸਟੇਟ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਕੋਝੀਕੋਡ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਵੀ ਗਬਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੈਸ਼ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਅਤੇ ਅਧ-ਭਰੇ ਅੰਨ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਫਲ ਬੋਲੀਦਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਰਾਸ਼ੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਗਬਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ।

vii. ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਗਦੀ, ਨਗਦੀ ਚੈਸਟ, ਨਗਦੀ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਭਾਲਕਾਰ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਰਕਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਲਈ ਗਬਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ।

11. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 947 ਅਤੇ 948 ਦੀ 2009 ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੀ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ 13.06.2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਮ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਿਰਣਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

i. ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿ ਇਹ ਸੀ ਜਦੋਂ 23.12.1997 ਤੋਂ 27.12.1997 ਤੱਕ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਆਡਿਟ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ii. ਇਹ ਇਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਸੀ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਬ-ਟ੍ਰੈਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

iii. ਪੀਡਬਲਿਊ11 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 06.04.1994 ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਭਵਨ, ਕਾਯਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਵਿੱਚ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਪ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਵਿੱਚ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ।

iv. ਪੀਡਬਲਿਊ4 ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਨੇ ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ 07.06.1994 ਤੋਂ 24.04.1997 ਤੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਉਸ ਨੇ 10.02.1992 ਤੋਂ 11.03.1994 ਤੱਕ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 12.03.1994 ਤੋਂ 03.06.1994 ਤੱਕ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਬੈਲੈਂਸ ਰੁਪਏ 2,767/- ਪੀਡਬਲਿਊ4 ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਪੀਡਬਲਿਊ4 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਬੈਲੈਂਸ ਸੌਂਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 12.03.1994 ਤੋਂ 03.06.1994 ਤੱਕ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਸੌਂਪੀ ਸੀ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਹੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ। ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

v. ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਗੈਜ਼ੇਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਧੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਸਟਾਫ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂਟੇਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 10.02.1992 ਤੋਂ 11.03.1994 ਤੱਕ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

12. ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੜਕਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

13. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਆਡੋਲਫ ਮੈਥਿਊ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੀ.ਕੇ. ਸਾਸੀ, ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਲੀਲਾਂ:

14. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤੱਥਾਤਮਕ ਖਾਮੀਆਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

14.1 ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 197(1) ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ।

14.2 ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਅਭਿਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300(1) ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਦੋਹਰੇ ਜੋਖਮ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1999 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਗਬਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 12 ਤੋਂ 14/1999 ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਯਾਨੀ ਕੈਸ਼ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਗਬਨ ਕਰਨਾ।

14.3 ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤਹਿਤ 17.08.1999 ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਆਡਿਟ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲੇ ਗਬਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ/ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ।

14.4 ਕਿ 27.02.2001 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 13/1999 ਵਿੱਚ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਯਾਨੀ 15.12.1992 ਤੋਂ 31.03.1993 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 12 ਅਤੇ 14 ਦੇ 1999 ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ 02.05.2001 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 03.12.2001 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ/ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ।

14.5 ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁੜ ਟਰਾਇਲ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

14.6 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਕਈ ਗਲਤ ਹਿਸਾਬਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਆਕਲਾਪਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ/ਇੱਕੋ ਲੜੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਆਕਲਾਪਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਆਕਲਾਪਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਬਨ ਦੇ ਕ੍ਰਿਆਕਲਾਪ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਥਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ।

14.7 ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨਸਥਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣੀ ਪਈ।

14.8 ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਭਾਵ, ਮਾਲ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ।

14.9 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(c) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਗਬਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

15. ਉਲਟ, ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ:

15.1 ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ 31.05.1991 ਤੋਂ 31.05.1994 ਤੱਕ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 27.04.1992 ਤੋਂ 25.08.1992 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ 20,035/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ 01.03.1993 ਤੋਂ 12.04.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ 58,671/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਗਬਨ ਕੀਤਾ।

15.2 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਅਤੇ ਅਧ-ਭਰੇ ਅੰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਹੀ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-5 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-6 ਤੋਂ ਨਿਲਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋ-

ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਸੀਦਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਰਾਸ਼ੀ ਸਬ-ਟ੍ਰੈਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

15.3 ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚਲਾਨ ਰਸੀਦਾਂ, ਨਕਦੀ, ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਆਦਿ ਦਾ ਸੰਭਾਲਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਗਬਨ ਹੋਈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਜੋ ਕਿ ਐਕਸਟ ਪੀ-22 ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

16. ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਬਿੰਦੂ ਉੱਠਣਗੇ:

(a) ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ?

(b) ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਦਖਲ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?

(c) ਕੀ ਆਦੇਸ਼?

ਚਰਚਾ:

17. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗਤ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਸੈੱਟ ਆਫ ਫੈਕਟਸ ਵਿੱਚ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਲਾਉਣਾ ਦੁੱਗਣੇ ਜੋਖਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਦੁੱਗਣੇ ਜੋਖਮ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(2) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 300 ਵੀ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

18. ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੁੱਗਣੇ ਜੋਖਮ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਲੈਕ ਦੀ ਲਾ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, 9ਵੀਂ

ਐਡੀਸ਼ਨ, 'ਦੋਹਰੇ ਜੋਖਮ' ਨੂੰ "ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ" ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

19. 'ਜੋਖਮ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਸ ਖਤਰੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਆਰੋਪੀ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। 'ਜੋਖਮ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। 'ਦੋਹਰੇ ਜੋਖਮ', 'ਪਿਛਲਾ ਜੋਖਮ', 'ਜਾਨ ਜਾਂ ਅੰਗ ਲਈ ਜੋਖਮ', 'ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜੋਖਮ', 'ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ' ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਹਰੇ ਜੋਖਮ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਇੱਕ ਆਰੋਪੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭੁਗਤਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ।

20.ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖ 20 ਤੋਂ 22 ਤੱਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਲੇਖ 20(2) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੋਹਰੇ ਜੋਖਮ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਧਾਰਾ 300 ਦੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ, ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872, ਧਾਰਾ 71 ਦੇ ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਲੇਖ 20(2) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"20. ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਸੁਰੱਖਿਆ।—

(1) xxx

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(3) xxx

xxx"

21. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਧਾਰਾ 300 ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਥੇ ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਨਿਕਾਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਧਾਰਾ 300 ਸੀਆਰਪੀਸੀ- ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁੜ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(1) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁੜ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਪਰਾਧ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 221 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਉਪ-ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ (2)।

(2) ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ

ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 220 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਵੱਖਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(3) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨਤੀਜੇ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਆਖਰੀ ਜਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਨਤੀਜੇ ਨਾ ਹੋਏ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) **ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ** ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(5) ਧਾਰਾ 258 ਅਧੀਨ ਛੱਡੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁੜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਜੇਕਰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਜਿਕਰ ਕੀਤੀ ਅਦਾਲਤ ਹੈ।

(6) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1897 (10 ਦੇ 1897) ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਜਾਂ ਇਸ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਵਿਆਖਿਆ.—ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬਰੀਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

22. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਉਹ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਔਤਰਫੋਇਸ ਐਕਵਿਟ (ਪਹਿਲਾਂ ਬਰੀ) ਅਤੇ ਔਤਰਫੋਇਸ ਕਨਵਿਕਟ (ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ) ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 300 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (5) ਅਪਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸੇ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਜੇਕਰ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (5) ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਹਨ।

23. **ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਵਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਹੀ ਕਾਰਨ ਲਈ ਹੈ** ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਜੋ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ

ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ **ਵਿਜਯਾਲਕਸ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਵਸੁਦੇਵਨ** (1994) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 656 ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ:

ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ,

ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ

ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਲਾਗੂ ਹੈ।

24. ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਭਾਵ, ਕੇਸ ਦੀ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਨਿਰਣਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉੱਥੇ ਧਾਰਾ 300(1) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

25. **ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਲਕਿ ਉਹੀ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਠਾਕੁਰ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1966 ਐਸ.ਸੀ. 911।**

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਲੇਖ 20:

26. ਲੇਖ 20 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (2) ਅਧੀਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 20(2) ਵਿੱਚ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਗੁਹਾਰ, ਮਤਲਬ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਡਬਲ ਜਿਓਪਾਰਡੀ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਲੇਖ 20(2) ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਲਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੇ। ਲੇਖ 20 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (2) ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਐਸ.ਏ. ਵੇਂਕਟਾਰਾਮਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1954 ਐਸ.ਸੀ. 375. ਐਸ.ਏ. ਵੇਂਕਟਾਰਾਮਨ। ਪਰ ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਪਿਛਲੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਗਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਕਬੂਲ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1953 ਐਸ.ਸੀ. 325 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਬੰਧ (2) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ

ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ।

27. ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਨਿਆਯਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੈਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਬੇਕਾਰ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਦੂਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤੱਥ ਸੈੱਟ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤੀਜਾ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ, ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤੱਥ ਸੈੱਟ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮਾਤਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਉਸ ਬਰੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਵੇਖੋ **ਐਸ.ਏ. ਵੇਂਕਟਾਰਾਮਨ।**

28. ਇੱਥੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਅਰਥਾਤ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 300 ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਲੇਖ 20 'ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ 'ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। 'ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਾਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹਾਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਅਜਿਹਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 20 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖ 20 ਦੀ ਮੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸੇ ਅਤੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਵੇਖੋ **ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਆਫ ਦਿੱਲੀ) ਬਨਾਮ ਨਵਜੋਤ ਸੰਧੂ** (2005) 11 **ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 600।**

29. ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 21 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। "ਜ਼ਿੰਦਗੀ" ਲੇਖ 21 ਅਧੀਨ ਸਿਰਫ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਰਥ ਹੈ; ਇਹ ਮਾਨਵੀ ਗਰਿਮਾ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਨੇਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ 1978 ਏਆਈਆਰ 597 ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲੇਖ 21 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਯਾਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਨਵੀ ਗਰਿਮਾ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖ 21 ਦੇ ਛੱਤੇ ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ

ਅਧਿਕਾਰ, ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੁਗਣੇ ਜੋਖਮ ਖਿਲਾਫ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 21 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਅਪਰਾਧ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸਜ਼ਾ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

30. ਡਬਲ ਜਿਓਪਾਰਡੀ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਡਬਲ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਡਬਲ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਡਬਲ ਜਿਓਪਾਰਡੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਤਦ ਹੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਡਬਲ ਜਿਓਪਾਰਡੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੂਜੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ।

31. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 31.05.1991 ਤੋਂ 31.05.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ 20.10.1993 ਤੋਂ 27.10.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਭਵਨ, ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਵੀ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਫਤਰੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ। ਫਾਈਲਾਂ ਸਮੇਤ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਸਟਾਫ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਸਹਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-5 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉੱਲੀਏਰੀ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-11 ਜੋ ਥੈਯਾਨਾ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-12 ਜੋ ਕੋਜ਼ੀਕੋਡ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਲੇਖਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-13 ਜੋ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਤੇ ਐਂਟੀ-ਕਰੱਪਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਉੱਤਰੀ ਰੇਂਜ, ਕੋਜ਼ੀਕੋਡ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਸੀ।

32. ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੀ ਡਬਲਯੂ-5 ਉੱਲਿਯੇਰੀ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਾਰੀਅਲ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 1992-1993 ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰੀ ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਨਾਰੀਅਲ ਖਰੀਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਹੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 28.05.1992 ਨੂੰ 8,724/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ ਦੀ ਰਸੀਦ ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਕਿ ਨਿਲਾਮੀ ਦੇ ਦਿਨ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਰਕਮ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਉਸ ਨੇ ਲੈ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਰਕਮ ਦੀ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਰਸੀਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਵੀ ਸੀ। ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਕਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਰਸੀਦਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ

ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰਸੀਦਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

33. ਪੀ ਡਬਲਯੂ-11 ਥੈਯੈਨਾ ਵਿੱਚ 21.12.1992 ਤੋਂ 02.04.1996 ਤੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ, ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਦਾ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਵੀ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਪ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਫਤਰ ਦੀ ਚਲ ਅਤੇ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨਕਦੀ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਫਤਰ ਦਾ ਸਟਾਫ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਕਦ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਨ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਸਟਾਫ ਨਕਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਾਂ-ਸਮਾਂ 'ਤੇ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

34. ਪੀ ਡਬਲਯੂ-12 ਮੁੱਖ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਦਫਤਰ ਦਾ ਲੇਖਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, 24.01.1996 ਤੋਂ 31.08.1998 ਤੱਕ। ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਨੇ 01.04.1992 ਤੋਂ 31.12.1994 ਤੱਕ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਦਾ ਮੁੜ-ਆਡਿਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੁੜ-ਆਡਿਟ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਪੱਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਫਾਰਮ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਚੈੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 01.04.1992 ਤੋਂ 03.06.1994 ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਟੀ.ਪੀ. ਗੋਪਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ; 04.06.1994 ਤੋਂ 06.06.1994 ਤੱਕ ਮਿਨੀ; ਅਤੇ 07.06.1994 ਤੋਂ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਆਡਿਟ ਵਿੱਚ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਮੁੜ-ਆਡਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਵਿੱਚ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-12 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਭਾਗੀ ਆਡਿਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਡਿਟ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਅੱਤਲ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

35. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-13 ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਤੇ ਐਂਟੀ-ਕਰਪਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਕੋਜ਼ੀਕੋਡ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 05.12.2001 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀਆਂ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-13 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਹ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ।

36. ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-5 ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਕਮ ਇਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੈਸੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-11 ਨੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ

ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਦਾ ਸਟਾਫ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-12 ਨੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ, ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕੈਸ਼ ਬੁੱਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-12 ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ।

37. ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 12, 13 ਅਤੇ 14 ਦੇ 1991 ਨੂੰ 28.03.1994 ਤੋਂ 02.04.1994, 15.12.1992 ਤੋਂ 31.03.1993 ਅਤੇ 05.03.1994 ਤੋਂ 08.03.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 25 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ 27.04.1992 ਤੋਂ 25.08.1992 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ 20,035/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਬਨ ਲਈ ਹੈ; ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 25 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ 01.03.1993 ਤੋਂ 10.04.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 5,82,671/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਬਨ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਝੱਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਉਸੇ ਅਵਧੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅੜਿੱਕਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਲਈ ਯਾ ਤਾਂ ਬਰੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁੜ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਬਰੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਧਾਰਾ 13(2) ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 409 ਅਤੇ 477ਏ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਉਹੀ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਉਹੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ/ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਆਖਰੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਉਹੀ ਅਪਰਾਧ' ਵਜੋਂ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੁਰਮ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਹਨ ਸਮਾਨ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਚਾਰਜ ਲਈ ਹੈ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਉਸੇ ਮਿਆਦ. ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਤਿੰਨ ਕੇਸ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ ਦੀ ਉਹੀ ਪੋਸਟ।

38. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਬਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾਰੀਅਲਾਂ ਅਤੇ ਅਧ-ਭਰੇ ਅੰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਫਲ ਬੋਲੀਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਖਜਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਕੋਇਰ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਕੋਜ਼ੀਕੋਡ ਅਤੇ ਪੇਰਾਂਬਰਾ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਕੋਜ਼ੀਕੋਡ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੁਝ ਰਕਮ ਦੀ ਗਬਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਜਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਗਲਤ ਬਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਪੀਡਬਲਯੂ-9- ਸਹਾਇਕ ਸਬ-

ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਤੇ ਐਂਟੀ-ਕਰਪਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਕੋਜ਼ੀਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੜ-ਆਡਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਨ। ਮੁੜ-ਆਡਿਟ 01.04.1992 ਤੋਂ 31.12.1994 ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਅਵਧੀ 27.04.1992 ਤੋਂ 25.08.1992 ਅਤੇ 01.03.1993 ਤੋਂ 12.04.1994 ਤੱਕ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਂ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, 28.03.1994 ਤੋਂ 02.04.1994, 15.12.1992 ਤੋਂ 31.03.1993 ਅਤੇ 05.03.1994 ਤੋਂ 08.03.1994 ਤੱਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਉਸੇ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ, ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1999 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਨਕਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਗਬਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਖਜਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਗਬਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1999 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ 17.08.1999 ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਆਡਿਟ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਬਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ 17.08.1999 ਨੂੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੋਣਗੇ।

39. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 220 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਵੱਖਰਾ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼/ਅਪਰਾਧ ਉਹੀ ਹਨ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300(2) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਾਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬਹਸ ਖਾਤਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਪਿਛਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

40. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਗਲਤ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਹੀ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 1999 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

41. ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਵੱਖਰਾ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 12 ਦੇ 1999, ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 13 ਦੇ 1999 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 14 ਦੇ 1999 ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 409 ਅਤੇ 477ਏ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 24 ਦੇ 2003 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 25 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਸੀ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 24 ਦੇ 2003 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 25 ਦੇ 2003 ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 24 ਦੇ 2003 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 25 ਦੇ 2003 ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਖਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਅ) ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ਬ) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਚੁਕਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਫੈਸਲੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਹਨ।

42. ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 24 ਦੇ 2003 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 25 ਦੇ 2003 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਹੇ ਗਏ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਤਨ, ਕੋਜ਼ੀਕੋਡ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 24 ਦੇ 2003 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 25 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 947 ਅਤੇ 948 ਦੇ 2009 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।
(ਸਹਾਇਕ: ਪ੍ਰੀਤਮ ਭਾਰਤੀ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate